

Migration och handel – uppmuntrar invandring utrikeshandel?

Utlandsfödda personer har unika förutsättningar att uppmuntra handel mellan sina nuvarande hemländer och födelseländer. Personer med utländsk bakgrund besitter goda kunskaper om affärskultur, politik, religion och språk i sina tidigare hemländer. Denna artikel undersöker empiriskt om invandring till Sverige ökar utrikeshandeln. Analysen finner starkt stöd för att immigration leder till mer bilateral handel mellan Sverige och invandrares födelseländer. Effekten härleds främst till invandringens positiva inverkan på informationsflödet mellan Sverige och andra länder, vilket innebär sänkta handelskostnader. Utlandsfödda utgör i detta avseende en underskattad handelsresurs.

Globaliseringen har gjort länder mer sammankopplade. Men trots handelsliberalisering och ny teknik som underlättar transport inom och mellan länder omfattar utrikeshandel fortfarande betydande kostnader.

Personer med utländsk bakgrund besitter goda kunskaper om affärskultur, politik, religion och språk i sina tidigare hemländer. Genom sina kontaktnät har de särskilt goda förutsättningar att underlätta utrikeshandel. Detta gäller i synnerhet marknader med svaga institutioner där öppen och pålitlig information ofta är en bristvara för svenska företag.

Kan den teoretiska kopplingen mellan migration och ökad utrikeshandel styrkas empiriskt? Kan utlandsfödda personer sänka handelskostnader och således underlätta för företag att handla med omvärlden? Resultaten har bäring på Utrikesdepartementets nyligen initierade pilotprojekt, vars grundsyfte är att ta vara på utlandsfödda som en resurs för att öka utrikeshandeln.

Studien undersöker empiriskt det potentiella sambandet mellan handel och migration. Handels- och migrationsdata för Sverige och 180 partnerländer mellan åren 2002–07 utnyttjas för att estimeras en utökad gravitationsmodell. Upplägget är som följer: nästkommande avsnitt ger bakgrund om migration som fenomen med särskilt fokus på trenden i Sverige. Avsnitt 2 beskriver det teoretiska sambandet mellan migration och handel samt sammanfattar den tidigare forskningen på området. Avsnitt 3 presenterar data och metod. Avsnitt 4 diskuterar och analyserar resultaten. Avsnitt 5 och 6 presenterar några resultat med bäring på den traditionella handelspolitiken samt diskuterar dess roll som indirekt handelsökande instrument. Avsnitt 7 undersöker den huvudsakliga förklaringen till varför migration kan tänkas sänka handelskostnaderna. Avsnitt 8 lägger fram slutsatserna.

ANDREAS HATZIGEORGIU

är internationell handelsekonom vid Utrikesdepartementet och projektledare för Projekt Kosmopolit – en satsning på utlandsfödda som en resurs i handels- och investeringsfrämjandet. Han har tidigare varit verksam vid Världsbankens Development Economics Research Group, teamet för handelsanalys, samt vid University of Michigan i Ann Arbor, USA.
andreas.hatzigeorgiou@foreign.ministry.se

Åsikterna som uttrycks i denna artikel är författarens egna och reflekterar inte nödvändigtvis regeringens eller UDs position. Eventuella fel tillskrivs författaren själv. En fullständig version av denna studie skickas på begäran.

1. Internationell migration: orsaker och trender

Människors beslut att migrera från sina födelseländer förklaras av flera faktorer. Såväl sociala, politiska som ekonomiska förhållanden spelar roll (Razin och Sadka 1992). Orsakerna verkar på både efterfråge- och utbudssidan, genom så kallade *pull* och *push factors* (Puri 2008).

Under 1930-talet gick Sverige från att vara ett utvandrars- till ett invandrarland. De senaste fem åren har Sveriges befolkning ökat med drygt 242 000 personer. Invandringen svarade för 77 procent av ökningen. Enligt Migrationsverket invandrade år 2007 totalt 99 485 personer till Sverige. Det är det största antal människor som invandrat under ett enda år sedan mätningarna startade år 1875. Andelen utlandsfödda av den inhemskt födda befolkning har också ökat dramatiskt under hela efterkrigstiden. 1940 utgjorde utlandsfödda en procent av den totala befolkningen. 1970 hade siffran stigit till omkring sju procent och dagens siffra är omkring 13 procent.

Irak har stått för det största inflödet av utlandsfödda de senaste åren. År 2007 invandrade 15 200 personer från Irak och året därpå 12 103 personer. Denna ström av inkommande från Irak som bosatt sig i Sverige har resulterat i att Irak nu tillhör det land varifrån flest icke-nordiska utlandsfödda i Sverige har sitt ursprung. Migrantstocken från Finland är dock fortfarande störst med omkring 180 000 utlandsfödda år 2007.

Tabell 1
Migrantstockar i
Sverige från respektive
länder (2007)

Position	Land	Stock	Position	Land	Stock
1	Finland	178 179	16	Syrien	18 229
2	Irak	97 513	17	Kina	16 013
3	Serbien och Montenegro	72 939	18	USA	15 309
4	Polen	58 180	19	Rumänien	15 214
5	Iran	56 516	20	Indien	14 415
6	Bosnien-Hercegovina	55 713	21	Ungern	14 057
7	Danmark	45 941	22	Vietnam	13 184
8	Tyskland	45 034	23	Ryssland	12 748
9	Norge	44 590	24	Etiopien	11 783
10	Turkiet	38 158	25	Grekland	10 833
11	Chile	28 019	26	Afghanistan	10 605
12	Libanon	22 967	27	Sydkorea	9 958
13	Thailand	22 926	28	Estland	9 800
14	Somalia	21 597	29	Colombia	9 681
15	Storbritannien och Nordirland	18 486	30	Filippinerna	8 095

Källa: SCB (2008).

2. Hur kan invandring öka handeln?

De senaste årtiondena har formidabla framsteg gjorts för att eliminera eller sänka handelshinder mellan länder. Den genomsnittligt tillämpade tullnivån för industrivaror i världens mest utvecklade länder ligger i dag omkring knappa fem procent. Ännu lägre är den för rika OECD-länder, där den genomsnittligt tillämpade tullnivån på industrivaror ligger på 2,8 procent. Utvecklingsländerna har något högre tullar, i snitt runt 10 procent i genomsnitt för industrivaror, vilket historiskt ändå utgör en låg nivå (UNCTAD 2008). Trots detta medför internationell handel fortfarande betydande kostnader (se t ex Anderson och van Wincoop 2004 och Baier och Bergstrand 2007). Företag som vill importera eller exportera varor eller tjänster måste betala betydande fasta kostnader. Förutom transportkostnader behöver företagen förse sig med generell handelskompetens och specifik kunskap om utlandsmarknaden. Många av dessa handelskostnader drivs av bristande information av olika slag.

Det är svårt för företagen att införskaffa tillförlitlig information om okända länder vars affärskultur, språk, regelsystem och institutioner skiljer sig från hemlandet. Informationsbarriärer driver således upp kostnaderna för import och export. Kännedom om distributionskedjor är ett exempel på en sådan barriär. Burstein m fl (2003) påvisade att hälften av nettopriserna för utvalda varor i USA motsvarade distributionsomkostnader. Bradford och Lawrence (2003) härledde en stor andel av nettopriserna i olika länder till skillnader i distributionskostnader mellan länder.

Utlandsfödda personer besitter unika kunskaper om sina födelseländer. Dessa kunskaper omfattar t ex kännedom om människor i landet, deras preferenser, kultur, prismetvetenhet och benägenhet att följa trender. De innehar också en unik känsla för normer, politik och historia. Migranter kan brygga kulturella skillnader och förmedla information som påtagligt reducerar kostnaderna för distribution, marknadsföring och sådant som företag annars är nödgade att allokerar resurser till. Utlandsfödda känner till hur affärskontrakt ska utformas i deras födelseländer och hur förhandlingsprocesser bör utformas för att uppnå efterönskat resultat. Anderson och Marcoullier (2002) och Bandyopadhyay och Roy (2007) är exempel på studier som undersökt hur handelshinder bortom tullar och kvoter driver upp handelskostnader.

Det finns empiriska belägg som styrker teorin om att migranter ökar handeln mellan deras nuvarande hemländer och födelseländer. Gould (1994) fann ett statistiskt signifikant samband mellan amerikanska immigranter och USAs handel med ursprungsländer. Head och Ries (1998) fann ett liknande samband för Kanada och skattade importelasticiteten till 0,3 procent och exportelasticiteten till 0,1 procent. Girma och Yu (2002) påvisade ett positivt samband mellan export och invandring från länder utanför det f d brittiska väldet.¹ Herander och Saavedra (2005),

¹ Inget signifikant samband kunde dock uppvisas för migration inom det tidigare väldet.

Bandyopadhyay m fl (2006), Dunlevy (2006) tillika Jansen och Piermartini (2009) har också bekräftat detta. Den skattade effekten varierar emellertid mellan studierna: från omkring 0,1 till 3,5 procent i ökad handel som ett resultat av en tioprocentig ökning av den totala migrantstocken i respektive land.

På senare tid har en del studier sökt skatta ett mer generellt samband. Lewer (2006) samt Felbermayr och Toubal (2008) utnyttjade OECD-statistik och fann styrkande resultat för ett tvärsnitt av industriländer. Bettin och Lo Turco (2008) tillämpade ett likartat länderurval och undersökte även effekten inom enskilda sektorer. Ett positivt samband uppvisades men handelseffekten skiljde sig betydligt mellan olika varugrupper och sektorer. Hatzigeorgiou (2008) utvärderade sambandet globalt baserat på ett stort antal industri- och utvecklingsländer. Den positiva migranteffekten på handeln kunde bekräftas även här men främst för handel med varor som besitter hög förädlingsnivå.

För Sverige saknas underlag om hur invandringen eventuellt är sammankopplad med utrikeshandeln.

3. Modell och metod

För att skatta det eventuella sambandet tillämpas en gravitationsmodell för internationell handel. Modellen används flitigt i empirisk internationell ekonomi och utgör industristandarden för att kvantifiera handelskostnaders inverkan på internationella handelsströmmar. I sin enklaste form postulerar modellen att handelsvolymen, X_{ij} , mellan länderna (objekten) i och j avgörs i positiv mening av ländernas ekonomiska storlek (massa), benämnd Y , och i negativ mening av avståndet mellan länderna, betecknad d_{ij} , samt en gravitationskonstant, g .

Anderson (1979), Helpman och Krugman (1985) samt Bergstrand (1989) har befäst modellens teoretiska fundament. Deardorff (1998) härledde modellen utifrån en faktorproportionsförklaring. Anderson och van Wincoop (2003) berättigade vidare modellen utifrån antagande om monopolistisk konkurrens och produktdifferentiering. Gravitationsmodellens anses i dag generellt stå på en robust teoretisk grund.

Den grundläggande gravitationsspecifikationen brukar utökats med geografisk och historisk information om länderna samt deras förhållande till varandra för att fånga upp andra viktiga handelskostnader. Detta motiveras av den starka korrelationen med transport- och informationskostnader. Limao och Venables (2001) påvisade att infrastruktur starkt påverkar handelsvolymen. De flesta studier är också överens om att länders geografiska belägenhet och karaktärsdrag påverkar handelskostnader och utrikeshandel. Det geografiska avståndet mellan länder speglar högre bilaterala handelskostnader. Distansen får därmed en negativ inverkan på handelsutbytet (Rauch 2001). Språk är en annan viktig faktor där länder som delar tungomål undkommer handelskostnader i termer av kommunikationssvå-

righeter, översättningar av nödvändiga dokument osv (Melitz 2008). Länder som delar gemensam historia kan även de på olika sätt slippa undan indirekta handelskostnader. Den ekvation som inkluderar historiska och kulturella variabler brukar falla under kategorin ”utökade gravitationsmodeller”.

Teorin behandlar informationsbarriärer som en viktig förklaringsfaktor av bilaterala handelskostnader. Personer som är bosatta i andra länder än sina födelseländer har potential att sänka dessa kostnader och därmed förbättra handelsutbytet mellan nuvarande hemländer och födelseländer. För att fånga upp detta resonemang inkluderas därför i den ”utökade” gravitationsmodellen en kontrollvariabel för antalet personer födda i land j men som är bosatta i land i . Den aktuella specifikationen blir sålunda

$$\ln X_{ijt} = \alpha + \beta_1 \ln m_{jt} + \beta_2 \ln Y_{jt} + \beta_3 \ln d_{ij} + \beta_4 \ln pop_{jt} + \mathbf{G}\beta_i + \mathbf{H}\beta_k + \varepsilon_{ijt}$$

där den beroende variabeln X_{ijt} är svensk export (eller import) till (eller ifrån) land j vid tidpunkt t . m_{jt} är antalet immigranter från land j som är bosatta i Sverige – immigrantstocken – vid tidpunkt t . Distansvariabeln d_{ij} mäter distansen mellan Sverige och handelspartnerna genom ett vägt genomsnitt mellan Stockholm och den folkrikaste staden i respektive partnerland. Populationsstorleken för vardera partnerland inkluderas i pop_{jt} . Vektorvariabeln $\mathbf{G}$ kontrollerar för effekten av gemensam gräns mellan Sverige och j samt om j saknar tillgång till egen kust och $\mathbf{H}$ kontrollerar för EU- och WTO-medlemskap. Indikatorvariabeln för WTO-medlemskap är tänkt att i någon mån kontrollera för ett lands handelspolitik. Aktuella år är 2002-07. Grundspecifikationen estimeras för 180 länder med vilka Sverige bedriver handel. Samtliga regioner i världen finns representerade.²

4. Invandring ökar Sveriges utrikeshandel

Fyra regressioner vardera utförs för exporten respektive importen där migrantstocken inkluderas som kontrollvariabel. Utöver OLS-estimering genomförs regression för poolade paneler. OLS-estimering har visat sig leda till felaktiga resultat när handelsstatistiken innehåller nollströmmar mellan handelspartners. Detta har påvisats av t ex Santos Silva och Tenreyro (2006) samt Helpman m fl (2008). Det existerar olika lösningar för att korrigera detta problem. Alternativa estimeringsmetoder föreslås av bl a Santos Silva och Tenreyro (2006) och Helpman m fl (2008), där den senare tillämpar en metod som bygger på tvåstegs-estimering (2SLS). I detta fall anses dock inte det potentiella problemet med nollströmmar i handeln vara överhängande. Endast en handfull sådana observationer existerar i datamaterialet.

² Handelsdata kommer från FN:s databas Comtrade och täcker åren 2002-07. Statistik för antalet utlandsfödda från respektive ursprungsland kommer från SCB. Information om handelspartnernas BNP och populationsstorlek kommer från Världsbankens World Development Indicators. De geografiska indikatorerna kommer från Centre d'Etudes Prospective et d'Informations Internationales.

Tabell 2. Migrationens effekt på svensk utrikeshandel

	Export				Import			
	I OLS	II Panel	III Tobit	IV Panel	I OLS	II Panel	III Tobit	IV Panel
Migrantstock	0,704 ***	0,686 ***	0,685 ***	0,617 ***	1,036 ***	0,973 ***	0,956 ***	0,929 ***
BNP	0,029 ***	0,060 ***	0,054 ***	0,058 ***	0,041 ***	0,090 ***	0,084 ***	0,102 ***
Distans från Sverige	0,346 ***	0,369 ***	0,369 ***	0,432 ***	0,493 ***	0,558 ***	0,555 ***	0,508 ***
Populationsstorlek	0,032 ***	0,063 ***	0,060 ***	0,070 ***	0,051 *	0,109 ***	0,092 **	0,129 **
Grannland	-0,253 ***	-0,488 ***	-0,487 ***	-0,387 ***	-0,234 ***	-0,610 ***	-0,605 ***	-0,441 ***
Landbunden	0,079 ***	0,133 ***	0,160 ***	0,125 ***	0,124 ***	0,192 ***	0,246 ***	0,187 ***
EU-medlem	-0,336 ***	-0,351 ***	-0,351 ***	-0,454 ***	-0,511 ***	-0,574 ***	-0,571 ***	-0,522 ***
WTO-medlem	0,047 ***	0,097 ***	0,090 ***	0,105 **	0,077 ***	0,167 ***	0,138 **	0,194 ***
Handelspolitik	-1,184 ***	-1,445 ***	-1,438 ***	-1,106 **	-2,315 ***	-2,679 ***	-2,598 **	-2,210 ***
Företagsklimat	0,202 ***	0,424 ***	0,993 **	0,437 **	0,267 ***	0,542 ***	1,518 **	0,548 **
Korruptionsfrånvaro	-0,520 ***	-0,503 ***	-0,506 **	-0,715 **	-0,650 ***	-0,636 ***	-0,627 ***	-0,783 **
Konstant	0,138 ***	0,305 ***	0,274 ***	0,327 ***	0,208 ***	0,448 ***	0,419 **	0,459 **
N	0,830 ***	-0,039 ***	-0,038 ***	-0,090 ***	1,734 ***	0,418 ***	0,430 ***	0,513 ***
Adj R2	0,168 ***	0,088 **	0,169 **	0,083 **	0,251 ***	0,177 ***	0,285 ***	0,195 **
Log-likelihood	0,605 ***	0,756 ***	0,751 ***	0,739 ***	1,706 ***	1,811 ***	1,765 ***	1,765 ***
	0,184	0,378	0,272	0,227 #	0,268	0,468	0,416	-0,297
				0,156				0,317
				-0,300 #				0,222
				0,202				0,446
				0,072				0,486 *
				0,105				0,215
	6,893 ***	8,836 ***	8,851 ***	9,290 ***	1,673 ***	5,142 ***	5,303 **	4,332 #
	0,764	1,191	1,538	1,621	1,216	1,980	2,372	2,818
	793	793	793	708	793	793	793	708
	0,742	0,740	-975,463	0,739	0,701	0,698	-1 381,04	0,698

Anm till tabell 2: Robusta standardfel rapporteras under estimerade koefficienter. ***/***/#/. indikerar statistisk signifikansnivå: 1/5/10/15/20 procents signifikans. Tidsspecifika variabler inkluderade i samtliga regressioner.
Källa: Egna beräkningar.

Men en alternativ estimeringsmetod – tobitestimering – anammas ändå för säkerhets skull. Om problemet med nollströmmar i handelsstatistiken orsakar felaktiga resultat bör punktskattningarna mellan paneldataregression och tobitestimering skiljas betydligt åt.

Resultaten presenteras i tabell 2. Kolumnerna 1–3 i första panelen berör exporten och kolumnerna 1–3 i den andra panelen berör importen. Resultaten demonstrerar tydligt att utlandsfödda har en positiv och statistiskt positiv inverkan på den bilaterala handeln mellan Sverige och utlandsföddas tidigare hemländer. Kopplingen är av både ekonomisk och statistisk betydelse. Exporten liksom importen uppvisar en stark elasticitet med avseende på migranter. För exporten tyder sambandet på en i genomsnitt sju procentig ökning som ett resultat av en tioprocentig ökning av antalet utlandsfödda. För importen är den föreslagna effekten än större och närmast proportionerlig med utökad migrantstock.

Resultaten är robusta för olika estimeringsmetoder och håller för alternativa urval, t ex när man avlägsnar de tio länder som Sverige bedriver minst handel med eller de länder som har väldigt få av sin inhemska födda befolkning boendes i Sverige.

Koefficienten är nästan 40 procent större för importen än för exporten. En del av förklaringen kan vara att utlandsfödda har särskilda förutsättningar att sänka eller eliminera informationsbarriärer som är viktiga för import. En alternativ förklaring är dock att effekten för importens ”extensiva marginal” är större än motsvarande effekt för exporten. Med andra ord kan detta antyda att närvaron av utlandsfödda ökar sannolikheten för etablering av fler importörer relativt exportorienterade företag. Ännu en orsak till redovisad differens mellan effekten på exporten och importen är att importverksamhet – särskilt i ett land som Sverige – rimligen kan antas vara enklare att starta upp än exportverksamhet riktad mot utlandsmarknader där många utlandsfödda har sina rötter. Differensen kan även möjligen härledas till en inneboende preferenseffekt bland utlandsfödda att konsumera varor som producerats i födelseländerna. Preferenseffekten antas dock av teorin vara försumbar om andelen utlandsfödda invandrare är liten jämfört med den inhemska befolkningen i stort. Det är också troligt att en sådan effekt inte är bestående eftersom de flesta varor är substituerbara (se t ex Dunlevy och Hutchinson 1999, Girma och Yu 2002 m fl).

5. Viktigare än traditionell handelspolitik?

Tidigare forskning har påvisat ett negativt samband mellan institutionell kvalitet och länders utrikeshandel (t ex De Groot m fl 2004 samt Bandyo-

padhyay och Roy 2007). Specifikationen utökas därför med tre variabler med målet att bättre kontrollera för den institutionella kvaliteten i partnerlandet. Dessa är *handelspolitik*, *företagsklimat* samt *korruptionsförekomst*. Data kommer bl a från World Heritage Foundation. Handelspolitik är ett index som bygger på länders handelsviktade genomsnittliga tullnivå samt förekomsten av icke-tariffära handelshinder. Denna variabel är ett bättre mått på ett lands ekonomiska öppenhet gentemot omvärlden än en indikatorvariabel för WTO-medlemskap. Handelsfriheten mäts på en skala mellan 0 och 100, varför koefficienten för denna variabel förväntas vara positivt relaterad med handeln.

Företagsklimat är också det ett index som antas ha en positiv inverkan på handelsutbytet. Detta index bygger på tio kvantitativa indikatorer, inklusive antalet dagar det tar att starta ett företag i partnerlandet, hur många dokument som krävs för att få igång verksamheten osv. Varje faktor konverteras till en 0–100-skala varpå ett genomsnittsvärde för samtliga faktorer räknas ut.

Korruptionsförekomst är synonymt med frihet från korruption och baseras på Transparency Internationals index. Måttet speglar människors uppfattningar om korruptionen i enskilda länder. Ett lågt tal motsvarar höga nivåer av korruption och *vice versa*, varför denna variabel förväntas ha en positiv inverkan på det bilaterala handelsutbytet.³

Gravitiespecifikationen med migrantstocken och ovanstående institutionella variabler estimeras för 173 länder. Resultaten presenteras i respektive kolumn 4 i tabell 2.⁴

Den starka migranteffekten består när variabler för handelspolitik, företagsklimat och korruptionsförekomst inkluderas. Effekten styrks, liksom tidigare, på hög statistisk signifikansnivå. Koefficienterna är dock något lägre än vid estimering av tidigare specifikation, vilket pekar på att tidigare skattningar kan lida av en viss *bias*. Den estimerade migranteffekten är dock marginellt lägre för denna specifikation: endast tio procent för exporten och tre till fem procent för importen. En procents ökning av antalet utlandsfödda har en genomsnittligt positiv effekt på exporten till utlandsföddas födelseländer med omkring 0,6 procent. För importen är den genomsnittliga effekten närmare 0,9 procent. Migrantstocken är den enskilt största positiva faktorn bakom de bilaterala handelsströmmarna.

Den estimerade effekten av handelspolitik i partnerlandet antyds vara positiv för exporten. En förbättring av partnerlandets handelspolitik motsvarande en procents förbättring av indexvärdet föreslås ge en ökning av exporten med 0,2 procent. Den statistiska signifikansgraden varierar dock beroende på vald estimeringsmetod och är relativt låg jämfört andra kontrollvariabler. För importen uppvisas inte någon signifikant handelspolitisk

³ För mer detaljerad information om dessa institutionella variabler och bakomliggande metodologi hänvisas till World Heritage Foundation.

⁴ Endast resultaten från poolad panelregression presenteras med anledning av platsbrist. Dessa skiljer sig dock inte nämnvärt från tobitestimering.

effekt överhuvudtaget. Detta är naturligt med tanke på att variabeln är konstruerad utifrån partnerlandets öppenhet för import, dvs gentemot svensk export. För företagsklimatet påvisar resultaten ett svagt negativt samband med exporten. För korruptionsförekomst (avsaknad av korruption) konstateras endast ett svagt statistiskt samband med högre import. Dessa resultat skiljer sig något från de studier som fokuserat på betydelsen av en öppen handelspolitik, företagsklimat och låg korruption för internationell handel. När migrantstocken inkluderas i specifikationen tycks dessa faktorer inte ha någon särskilt stark inverkan på bilaterala handelsflöden.

6. Indirekta instrument för ökad handel genom migration

Trots att traditionella mått på ekonomisk öppenhet inte uppvisar någon betydande inverkan på den bilaterala handeln mellan Sverige och partnerländer är det ändå möjligt att dessa faktorer indirekt påverkar handeln. Det är t ex möjligt att migranteffekten interagerar med dessa faktorer på ett sätt som gör att handels-migranteffekten samverkar med landsspecifika karaktärsdrag av typen handelspolitik, företagsklimat och korruptionsförekomst.

Panel A	Export			Import		
	II OLS	III Panel	IV Tobit	II OLS	III Panel	IV Tobit
Migrantstock x Handelspolitik	-0,104 0,073	-0,096 0,080	-0,097 # 0,064	0,007 0,103	0,419 *** 0,119	0,421 *** 0,111
Migrantstock x Företagsklimat	0,271 ** 0,119	0,344 *** 0,087	0,356 *** 0,082	-0,184 0,189	0,228 0,169	0,247 * 0,143
Migrantstock x Korruptionsfrånvaro	-0,018 0,048	-0,039 0,040	-0,036 0,036	0,067 0,077	-0,015 0,073	-0,013 0,062
N	894	894	894	894	894	894
Adj R2	0,697	0,595		0,651	0,580	
Log-likelihood			-1 061,931			-1 543,891
Panel B						
Migrantstock x utvecklingsland	0,042 0,051	0,096 *** 0,034	0,092 *** 0,031	-0,062 0,080	-0,072 0,068	-0,064 0,051
N	1 025	1 025	1 025	1 025	1 025	1 025
Adj R2	0,603	0,558		0,484	0,432	
Log-likelihood			-1 367,890			-1 887,890

Robusta standardfel rapporteras under estimerade koefficienter. ***/**/*/#/. indikerar statistisk signifikansnivå: 1/5/10/15/20 procents signifikans.

Tidsspecifika variabler inkluderade i samtliga regressioner.

Interaktioner för regioner/kontinenter presenteras ej på grund av platsbrist.

Källa: Egna beräkningar.

Tabell 3

Migrationens effekt på svensk utrikeshandel – interaktionseffekter

Effekten av dessa faktorer kan sålunda sakna direkt handelsinverkan, men ändå indirekt påverka handeln *via* invandring.

I tabell 3 påvisas att migranteffekten på importen är starkare för länder med en öppen handelspolitik. Svensk import gynnas av utlandsföddas närvaro i Sverige förutsatt att ursprungsländerna har en öppen handelspolitik. För exporten gäller dock någonting helt annat. Migranteffekten förstärks av en mer sluten handelspolitik i partnerlandet. Detta resultat tyder på att utlandsfödda har särskilt goda förutsättningar att förbättra möjligheterna för svensk export i länder med höga tullar och icke-tariffära handelshinder.

Ett gott företagsklimat i partnerlandet ökar migranteffekten. Utlandsfödda vars tidigare hemländer har ett fördelaktigt företagsklimat har därför goda förutsättningar att gynna svensk export. Det existerar ingen statistiskt signifikant interaktionseffekt mellan antalet utlandsfödda och låg korrupsionsförekomst i partnerlandet.

Eftersom migranteffekten härleds till lägre handelskostnader genom informationskanalen är det sålunda troligt att effekten skiljer sig mellan länder där kostnaderna för utländska företag att erhålla nödvändig information varierar. Exempelvis är det möjligt att migranteffekten påverkas av länders utvecklingsnivå och geografiska belägenhet. För att kontrollera för dessa aspekter analyseras olika interaktioner med avseende på landsspecifika karaktärsdrag. Tidigare har resultaten påvisat att migranteffekten är robust för inkluderande av handelspolitik, företagsklimat och korrupsionsförekomst. Inga radikala resultat kunde styrkas för dessa individuella variabler. I panel B i tabell 3 presenteras resultaten från en regression där migrantstocken och en indikatorvariabel för landets utvecklingsnivå inkluderats.⁵ Resultaten påvisar att partnerlandets utvecklingsnivå påverkar migranteffekten vad gäller svensk export, men inte för importen. Resultaten styrker också hypotesen att migranteffekten skulle vara starkare i fattiga länder än i rika. Detta förklaras av att personer med ursprung i rika länder har relativt mindre att bidra med i termer av sänkta handelskostnader och exportfrämjande än personer med ursprung i fattiga länder, där formella kanaler för inhämtande av information för lyckad handel är mer begränsade.⁶

⁵ Utvecklingsland definieras som ett land som inte uppfyller Världsbankens gräns för att betraktas som höginkomstland (BNP per capita över 7 000 USD).

⁶ Regression med interaktionstermer för olika geografiska regioner genomfördes också. Resultaten pekade på att – jämfört med migration från Europa – så påverkas inte migrations-effekten på handeln signifikant beroende på om ursprungslandet är i Asien eller Amerika. För Stillahavsregionen finns å andra sidan en positiv interaktionseffekt för både exporten och importen. Däremot är migranteffekten negativ för Afrika. Detta behöver inte betyda att utlandsfödda från Afrika har relativt lägre kapacitet för handelsökande insatser. Afrika möter unika begränsningar. Sambandet kan också förklaras av att migranteffekten och utvecklingsnivån är av icke-linjär, konkav karaktär. BNP per capita för Afrika var i genomsnitt 3 000 USD år 2006, jämfört med omkring 10 000 USD för Asien, Amerika och Stillahavsregionen. Det är möjligt att migranteffekten ökar från väldigt låga utvecklingsnivåer med avtagande marginal-effekt för att sedan bli negativ vid uppnådd medelinkomstnivå.

7. Informationskanalen som förklaringsfaktor för ökad handel?

Resultaten påvisar ett starkt och positivt samband mellan antalet utlandsfödda och svensk handel med länder varifrån utlandsfödda har sitt ursprung. Det har hittills förutsatts att effekten har sin grund i utlandsföddas överlägsna och inneboende kunskaper om tidigare hemländer, vilket sänker informationsfriktioner. Detta i sin tur leder till lägre handelskostnader och mer handel. Om så är fallet är det rimligt att anta en starkare migranteffekt för handel med varor som är särskilt beroende av låga informationsbarriärer. Sådana varor karaktäriseras av unika egenskaper och kan därför särskiljas från aggregerad handelsstatistik. Exempelvis saknar de referenspris.

Tabell 4
Migrationens effekt på handel med differentierade och homogena varor

	Differentierade varor				Homogena varor			
	I		II		III		IV	
	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import
Migrantstock	0,619 ***	0,926 ***	0,581 ***	0,942 ***	0,072	0,107	0,068	0,121
BNP	0,445 ***	0,578 ***	0,491 ***	0,515 ***	0,081	0,136	0,082	0,140
Distans från Sverige	-0,409 ***	-0,813 ***	-0,436 ***	-0,303	0,160	0,271	0,166	0,299
Populationsstorlek	-0,460 ***	-0,576 ***	-0,503 ***	-0,518 **	0,118	0,206	0,118	0,216
Grannland	-1,179 #	-3,301 ***	-1,442 #	-1,879 **	0,788	1,112	0,943	0,763
Landbunden	-1,065 ***	-0,855 *	-1,038 ***	-0,238	0,303	0,467	0,357	0,581
EU-medlem	-0,254 **	0,258 #	0,048	0,717 ***	0,107	0,173	0,102	0,238
Handelspolitik	0,306	0,437	0,139	-0,128	0,232	0,394	0,190	0,825
Företagsklimat	-0,020	0,449	0,351 #	1,051 #	0,375	0,457	0,216	0,647
Korruptionsfrånvaro	-0,056	0,105	0,032	0,633 **	0,110	0,268	0,113	0,319
Konstant	7,469 ***	3,301	5,923 ***	-3,542	2,563	3,784	2,016	4,705
N	601	601	601	601				
Adj R2	0,698	0,663	0,711	0,623				

Robusta standardfel rapporteras under estimerade koefficienter. ***/**/*/#/. indikerar statistisk signifikansnivå: 1/5/10/15/20 procents signifikans.

Tidsspecifika variabler inkluderade i samtliga regressioner.

Presenterade regressionsresultat grundas på poolad paneldataestimering. Resultaten från OLS och Tobitestimering presenteras ej på grund av platsbrist.

Källa: Egna beräkningar.

Varornas pris kan med andra ord inte avgöras utan referens till märke, ursprung, producent eller annan information.

För att testa ”informationskanalshypotesens” validitet delas utrikes-handelsdata upp i tre kategorier enligt Rauch (1999): differentierade varor, varor med referenspris samt homogena varor. De två sistnämnda grupperna antas här vara homogena. Regressioner utförs enskilt på dessa grupper. Om teorin om informationskanalens betydelse stämmer förväntas en större migranteffekt för handel med differentierade varor relativt homogena. Resultaten presenteras i tabell 4.

Resultaten styrker att det främst är via informationskanalen som migrationen verkar på handeln. För exporten är migranteffekten tydligt högre för differentierade varor än för homogena sådana, omkring 6,5-9 procent beroende på estimeringsmetod. Utlandsföddas unika kunskaper om sina födelseländer förbättrar således informationsflödet och sänker handelskostnaderna, vilket i sin tur leder till ökad handel.

8. Invandring bör användas som handelsfrämjande instrument

Studien har undersökt om sambandet mellan migration och ökad handel kan styrkas för Sverige. Handels- och migrationsdata för Sverige och 180 partnerländer mellan åren 2002–07 har utnyttjats för att estimeras en utökad och anpassad gravitationsmodell. Resultaten påvisar en statistiskt stark, positiv och robust migranteffekt på svensk utrikeshandel. En tioprocentig ökning av den totala migrantstocken från ett specifikt land resulterar i genomsnitt i omkring sex procent mer export till landet i fråga. Importen ökar med omkring nio procent. Med andra ord skulle en ökning av antalet utlandsfödda med omkring 12 000 personer kunna leda till en ökning av exporten med omkring 7 miljarder kr och importen med 10 miljarder kr.⁷ Det är värt att understryka hur migranteffekten överskuggar de effektskattningar som gjorts för andra länder och på aggregerade nivåer. Sambandet är starkare för de varor som Sverige främst exporterar till omvärlden, nämligen differentierade varor, vars framgång på utlandsmarknader i hög grad är beroende av information om varornas specifika egenskaper. Detta styrker resonemanget att den positiva migranteffekten på handeln beror på att utlandsfödda förbättrar informationsflödet mellan Sverige och sina tidigare hemländer.

Resultaten är robusta för en rad olika specifikationer och estimeringsmetoder. Effekten på svensk export och import med partnerländer beror i högre utsträckning på antalet immigranter från dessa länder än exempelvis partnerlandets handelspolitik eller företagsklimat. Sverige kan öka sitt tillträde till strategiska marknader genom att öka antalet utlandsfödda från dessa länder. Detta utgör en överlägsen ansats jämfört med att exempelvis verka för handelsliberalisering i specifika partnerländer.

⁷ Baserat på växelkursen 7,15 SEK per 1 USD.

Betydelsen av ökad ekonomisk öppenhet och ett förbättrat företagsklimat i partnerländerna kan dock inte avskrivas helt. Även om betydelsen av dessa faktorer i traditionell mening endast tycks ha begränsad direkt inverkan på handeln så finns det indirekta kanaler som är viktiga att beakta. Till exempel har ett fördelaktigt företagsklimat i partnerlandet en positiv inverkan på exporten genom att förstärka den effekt som migration i sin tur har på handeln. Det finns alltså fortfarande viktiga incitament för partnerländer att förbättra sitt företagsklimat för att öka handeln, men främst genom att indirekt förbättra migranteffekten.

Studien motiverar ett ökat fokus på migration inom handelspolitiken och den ekonomiska politiken i Sverige. Den ekonomiska krisen har lett till ett betydande fall i svensk utrikeshandel. Det finns tecken på att handelshindren ökar i krisens spår. Nya vägar måste därför hittas för att underlätta utrikeshandel. Sverige kan inte längre uteslutande förlita sig till traditionell handelspolitik för att uppnå marknadstillträde i andra länder. Utrikesdepartementets pilotsatsning med syfte att nyttiggöra utlandsföddas kunskaper för att öka utrikeshandeln utgör i detta avseende en välmotiverad insats.

Anderson, J E (1979), "A Theoretical Foundation for the Gravity Equation", *American Economic Review*, vol 69, s 106-116.

Anderson, J E och D Marcoullier (2002), "Insecurity and the Pattern of Trade: An Empirical Investigation", *Review of Economics and Statistics*, vol 84, s 342-352.

Anderson, J E och E van Wincoop (2003), "Gravity with Gravititas: A Solution to the Border Puzzle", *American Economic Review*, vol 93, s 170-192.

Anderson, J E och E van Wincoop (2004), "Trade Costs", *Journal of Economic Literature*, vol 42, s 691-751.

Baier, S och J Bergstrand (2007), "Do Free Trade Agreements Actually Increase Members' International Trade?", *Journal of International Economics*, vol 71, s 72-95.

Bandyopadhyay, S, C Coughlin och H Wall (2006), "Ethnic Networks and US Exports", Working Paper 2005-069D, Federal Reserve Bank of St Louis.

Bandyopadhyay, S och S Roy (2007), "Corruption and Trade Protection: Evidence from Panel Data", Working Paper, Federal Reserve Bank of St Louis.

Bergstrand, J H (1989), "The Generalized Gravity Equation, Monopolistic Competition, and the Factor-Proportions Theory in International Trade", *Review of Economics and Statistics*, vol 71, s 143-153.

Bettin, G och A Lo Turco (2008), "A Cross Country View on South-North Migration and Trade", Hamburg Institute of Interna-

tional Economics och Department of Economics, Universita Politecnica delle Marche.

Bradford, S och R Lawrence (2003), *Paying the Price: The Cost of Fragmented International Markets*, Institute of International Economics, Washington DC.

Burstein, A, J Leves och S Rebelo (2003), "Distribution Costs and Real Exchange Rate Dynamics during Exchange-Rate-Based Stabilizations", *Journal of Monetary Economics*, vol 50, s 1189-1214.

De Groot, H, G-E Linders, P Rietveld och U Sumbramanian (2004), "The Institutional Determinants of Bilateral Trade Patterns", *Kyklos*, vol 57, s 103-123.

De Jong, E och E Udo (2006), "Is Corruption Detrimental to International Trade?", Department of Economics, Radbound University.

Deardorff, A (1998), "Determinants of Bilateral Trade: Does Gravity Work in a Neoclassical World?", i Frankel, J A (red), *The Regionalization of the World Economy*, University of Chicago Press, Chicago.

Dunlevy, J (2006), "The Influence of Corruption and Language on the Pro-Trade Effect of Immigrants: Evidence from the American States", *Review of Economics and Statistics*, vol 88, s 182-186.

Dunlevy, J A och W K Hutchinson (1999), "The Impact of Immigration on American Import Trade in the Late Nineteenth and Early Twentieth Centuries", *Journal of Economic History*, vol 59, s 1043-1062.

REFERENSER

- Felbermayr, J och F Toubal, (2008), "Revisiting the Trade-Migration Nexus: Evidence from New OECD Data", University of Stuttgart-Hohenheim och Paris School of Economics.
- Girma, S och Z Yu (2002), "The Link between Immigration and Trade: Evidence from the United Kingdom", *Review of World Economics*, vol 138, s 115-130.
- Gould, D M (1994), "Immigrant Links to the Home Country: Empirical Implications for US Bilateral Trade Flows", *Review of Economics and Statistics*, vol 76, s 302-316.
- Hatzigeorgiou, A (2008), "Migration as Trade Facilitation – Assessing the Links between International Migration and Trade", University of Michigan, Ann Arbor.
- Head, K och J Ries (1998), "Immigration and Trade Creation: Econometric Evidence from Canada", *Canadian Journal of Economics*, vol 31, s 47-62.
- Helpman, E och P Krugman (1985), *Market Structure and Foreign Trade*, MIT Press, Cambridge MA.
- Helpman, E, M Melitz och Y Rubinstein (2008), "Estimating Trade Flows: Trading Partners and Trading Volumes", *Quarterly Journal of Economics*, vol 123, s 441-487.
- Herander, M och L Saavedra (2005), "Exports and the Structure of Immigrant-Based Networks: The Role of Geographic Proximity", *Review of Economics and Statistics*, vol 87, s 323-335.
- Lewer, J (2006), "The Impact of Immigration on Bilateral Trade: OECD Results from 1991-2000", *Southwestern Economic Review*, vol 33, s 9-22.
- Limao, N och A J Venables (2001), "Infrastructure, Geographical Disadvantage, Transport Costs, and Trade", *World Bank Economic Review*, vol 15, s 451-479.
- Melitz, J (2008), "Language and Foreign Trade", *European Economic Review*, vol 52, s 667-699.
- Puri, L (2008), "Assuring Development Gains and Poverty Reduction from Trade: The Labor Mobility and Skills Trade Dimension", UNCTAD, Genève.
- Rauch, J E (1999), "Networks versus Markets in International Trade", *Journal of Economic Literature*, vol 29, s 1177-1203.
- Rauch, J E (2001), "Business and Social Networks in International Trade", *Journal of Economic Literature*, vol 39, s 1177-1203.
- Razin, A och E Sadka (1992), "International Migration and International Trade", NBER Working Paper 4230.
- Santos Silva, J M C och S Tenreyro (2006), "The Log of Gravity", *Review of Economics and Statistics*, vol 88, s 641-658.
- SCB (2008), *Statistikdatabasen*, Stockholm.
- UNCTAD (2008), *Tariff Database*, UNCTAD, Genève.
- Världsbanken, *World Development Indicators*, Washington.